

Angående brottsutvisade bevispersoner m.m.

RS/025/2021

Fastställelsebeslut: RA/058/2021			Version 1.0
Beslutsdatum: 2021-03-12			
Gäller för: hela myndigheten			
Gäller från och med: 2021-03-12			
Datum för revidering	Version	Avsnitt som reviderats	Beslutsbeteckning
ange datum	nummer	innehåll	XX/XXX/XXXX
ange datum	nummer	innehåll	XX/XXX/XXXX

Fakta om rättsliga ställningstaganden

Rättsliga ställningstaganden utgör Migrationsverkets uttalanden om hur en författning bör tolkas och är styrande för myndighetens medarbetare. De beslutas av chefen för rättsavdelningen.

Rättsliga ställningstaganden förs in i en särskild dokumentserie, RS-serie. Dokumentserien är gemensam för hela myndigheten. Beslut om fastställande, ändringar och upphävande av ett rättsligt ställningstagande förs in i beslutsdokumentserien för chefen för rättsavdelningen.

Innehållsförteckning

Fakta om rättsliga ställningstaganden.....	1
Sammanfattning	3
1. Syfte och bakgrund	3
2. Gällande rätt.....	4
3. Rättslig bedömning	4
3.1 Inledning	4
3.2 Bedömning av det rättsliga läget.....	5
3.3 Handläggningsordning.....	6
3.3.1 Behörig personal enligt arbetsordningen	6
3.3.2 Inledande rättslig bedömning.....	6
3.3.3 Inhibitionsbeslut m.m.....	7
3.3.4 Hantering av ansökan om uppehållstillstånd från förundersökningsledare	9
3.3.5 Hantering av ansökan om uppehållstillstånd från obehörig	10
3.3.6 Sammanfattning av handläggningsordningen samt motivering av beslut	10
Bilaga till SR 02/2017.....	12
Gällande rätt.....	12
Utlänningslag (2005:716)	12
Förarbetsuttalanden.....	14

Sammanfattning

Migrationsverket har inte laglig möjlighet att bifalla en ansökan från förundersökningsledare om att en person som är brottsutvisad ska beviljas uppehållstillstånd som bevisperson eller för betänketid.

När det finns fog för en sådan ansökan ska Migrationsverket besluta att inhibera verkställigheten av utvisningsbeslutet.

Om ansökan gäller medverkan i förundersökning eller huvudförhandling ska inhibitionen gälla minst sex månader vid första beslutstillfället. Om ansökan gäller betänketid ska inhibitionen gälla 30 dagar vid första beslutstillfället.

Migrationsverket ska samtidigt som inhibitionsbeslutet fatta beslut om att avslå ansökan om uppehållstillstånd.

När det inte finns fog för en sådan ansökan ska Migrationsverket fatta beslut om att dels inte inhibera, dels avslå ansökan.

Sådana ärenden som avses i detta rättsliga ställningstagande får endast handläggas vid någon av Migrationsverkets förvaltningsprocessenheter.

1. Syfte och bakgrund

I 5 kap. 15 § utlänningslagen finns en bestämmelse som ger möjlighet att bevilja uppehållstillstånd för personer som ska medverka i förundersökning eller huvudförhandling i brottmål (bevispersoner), eller som behöver betänketid inför ett eventuellt sådant tillstånd. Sådana tillstånd får bara beviljas efter ansökan från förundersökningsledare.

På grund av brister i lagstiftningen har inte Migrationsverket laglig möjlighet att bifalla en sådan ansökan om den person som berörs är brottsutvisad (utvisad av allmän domstol på grund av brott).

Trots bristerna i lagstiftningen kan det finnas situationer då en förundersökningsledare har ett berättigat intresse av att en brottsutvisad person kan medverka i förundersökning eller huvudförhandling i brottmål eller ges möjlighet till betänketid.

I avvaktan på lagstiftning ges i detta rättsliga ställningstagande vägledning för hur ärenden av detta slag ska hanteras.

2. Gällande rätt

Se bilaga.

3. Rättslig bedömning

3.1 Inledning

Om vissa förutsättningar är uppfyllda ska – enligt 5 kap. 15 § första stycket utlänningslagen – ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om minst sex månader beviljas för bevispersoner (utlänningar som ska medverka i förundersökning eller huvudförhandling i brottmål).

Enligt andra stycket i samma bestämmelse ska ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om 30 dagar meddelas under vissa förutsättningar, om utlänningen vill ha betänketid för återhämtning och för att kunna ta ställning till om han eller hon vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna.

Ett uppehållstillstånd som har meddelats enligt första eller andra stycket får, enligt tredje stycket i bestämmelsen, förlängas om förundersökningsledaren begär det och vissa förutsättningar är uppfyllda.

Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra brottsutredningar gällande människosmuggling och annan allvarlig brottslighet. Ansökan får göras av förundersökningsledare (åklagare eller polis), men inte av den berörda personen. Om Migrationsverket avslår en sådan ansökan har förundersökningsledaren rätt att överklaga¹.

Som huvudregel gäller att Migrationsverket är beslutande myndighet i fråga om uppehållstillstånd².

Ett undantag från denna huvudregel finns i 5 kap. 20 § andra stycket utlänningslagen. Där framgår det att Migrationsverket inte får bevilja uppehållstillstånd för utlänningar som har utvisats av allmän domstol på grund av brott (brottsutvisade).

¹ Se 14 kap. 4 § utlänningslagen.

² Se 5 kap. 20 § första stycket utlänningslagen.

Tidigare var det endast regeringen som hade rätt att bevilja uppehållstillstånd för brottsutvisade personer. Numera, efter lagändringar år 2010 och 2013³, får även migrationsdomstolarna och Migrationsöverdomstolen bevilja uppehållstillstånd för brottsutvisade.

En brottsutvisad person som vill få uppehållstillstånd ska dock ge in sin ansökan till Migrationsverket. Om Migrationsverket anser att det saknas skäl att bevilja ansökan ska den avslås. Migrationsverkets avslagsbeslut kan överklagas. Om Migrationsverket anser att ansökan bör beviljas ska verket inte besluta i ärendet, utan ska istället lämna över ärendet till migrationsdomstol tillsammans med ett yttrande. Migrationsdomstolarna och Migrationsöverdomstolen kan bevilja uppehållstillstånd och i vissa fall också upphäva utvisningsbeslutet⁴.

3.2 Bedömning av det rättsliga läget

Som framgår ovan får inte Migrationsverket bevilja uppehållstillstånd för brottsutvisade personer. Några undantag från detta görs inte i lagtexten. Av 5 kap. 20 § andra stycket utlänningslagen framgår endast att om Migrationsverket anser att en brottsutvisad utlänning bör beviljas uppehållstillstånd enligt 12 kap. 16 b § utlänningslagen, ska verket lämna över ärendet till migrationsdomstol med ett yttrande.

12 kap. 16 b § utlänningslagen är den bestämmelse som reglerar när en brottsutvisad person kan beviljas uppehållstillstånd. Inga av de punkter som tas upp i bestämmelsen avser bevispersoner eller betänketid. Den enda punkt som alls skulle kunna komma i fråga för att bevilja någon som är brottsutvisad ett uppehållstillstånd som bevisperson eller för betänketid är punkten 4. Enligt denna får uppehållstillstånd beviljas om det finns synnerliga skäl för det.

Av andra stycket i 12 kap. 16 b § utlänningslagen framgår vad som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om synnerliga skäl föreligger. Av förarbetena framgår att bestämmelsen om synnerliga skäl är avsedd att tillämpas restriktivt⁵.

Sådana omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om det finns synnerliga skäl är inte relevanta för den bedömning som ska göras av om någon bör beviljas uppehållstillstånd som bevisperson eller för betänketid enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen. Det nämns inte heller något i förarbetena till bestämmelserna om brottsutvisade eller bestämmelserna om bevispersoner om att det förekommer att en bevisperson eller en person i behov av betänketid kan vara brottsutvisad⁶.

³ Se Prop. 2009/10:31 (*Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet*, särskilt avsnitt 8.7.4) samt Prop. 2012/13:151 (*Överflyttning av vissa utlänningsärenden till den ordinarie migrationsprocessen m.m.*).

⁴ Se bl.a. 5 kap. 20 § andra stycket samt 12 kap. 16 a-d § och 12 kap. 19 a-20 § utlänningslagen.

⁵ Se prop. 2012/13:151 s. 85 f.

⁶ Förarbetena till bestämmelserna om brottsutvisade anges i not 3. Förarbetena till bestämmelserna om bevispersoner finns i Prop. 2003/04:35 (*Människosmuggling och tidsbegränsat uppehållstillstånd för målsägande och vittnen m.m.*), Prop. 2006/07:53 (*Genomförande av EG-direktivet om offer för människohandel*) samt Prop. 2012/13:125 (*Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare*).

Mot bakgrund av hur de ovan nämnda bestämmelserna är utformade, dras följande slutsats. Det finns brister i lagstiftningen som medför att Migrationsverket är förhindrat att bifalla en ansökan från förundersökningsledare om att en brottsutvisad person ska beviljas uppehållstillstånd enligt bestämmelsen i 5 kap. 15 § utlänningslagen.

Det kan uppstå situationer då en förundersökningsledare har ett berättigat intresse av att en brottsutvisad person beviljas uppehållstillstånd som bevisperson eller för betänketid⁷. I avvaktan på lagstiftning som möjliggör för Migrationsverket att bifalla en sådan ansökan, uppstår frågan hur Migrationsverket ska hantera ärenden av detta slag. Denna fråga besvaras i avsnitt 3.3.

3.3 Handläggningsordning

3.3.1 Behörig personal enligt arbetsordningen

Avdelningen för förvaltningsprocess har ensamt ansvar för att pröva ärenden om uppehållstillstånd för den som av allmän domstol har utvisats på grund av brott⁸.

Sådana ärenden som avses i detta rättsliga ställningstagande får därför endast handläggas vid någon av Migrationsverkets förvaltningsprocessenheter.

3.3.2 Inledande rättslig bedömning

Det skulle stå i direkt strid mot bestämmelsen i 5 kap. 20 § andra stycket utlänningslagen om Migrationsverket beviljade uppehållstillstånd som bevisperson eller för betänketid för en brottsutvisad. Denna ordning ska därför inte tillämpas.

Det skulle vara olämpligt av flera anledningar om Migrationsverket hanterade en ansökan om att en brottsutvisad ska beviljas uppehållstillstånd som bevisperson eller för betänketid i den ordning som framgår av 5 kap. 20 § andra stycket utlänningslagen (dvs. genom att antingen överlämna till migrationsdomstol med yttrande eller avslå ansökan, efter prövning mot 12 kap. 16 b § utlänningslagen). Detta främst eftersom bestämmelsen i 12 kap. 16 b § utlänningslagen om när brottsutvisade kan beviljas uppehållstillstånd inte är avsedd för bevispersoner eller betänketid. Det är därför osäkert om migrationsdomstolarna skulle pröva frågan om uppehållstillstånd i sak efter ett överlämnande. Det skulle vara olämpligt även på grund av att det då skulle uppstå svåröverskådliga situationer i samband med ett eventuellt överklagande. Bestämmelserna om klagorätt och partsställning skiljer sig nämligen åt beträffande uppehållstillstånd för brottsutvisade och uppehållstillstånd för bevispersoner⁹.

⁷ Som exempel kan nämnas en brottsutvisad utlännings vars medverkan som bevisperson behövs i brottsutredning rörande någon som har deltagit i samma brottslighet som den brottsutvisade.

⁸ Se Handläggningsordning Operativ verksamhet, avsnitt 2.8.

⁹ Migrationsdomstols beslut efter överlämnande enligt 5 kap. 20 § andra stycket utlänningslagen kan överklagas utan prövningstillstånd, se 16 kap. 11 § andra stycket utlänningslagen. Det är dock Migrationsverket, och inte förundersökningsledare, som är utlänningsens motpart i mål om uppehållstillstånd för brottsutvisade, se 16 kap. 6 § tredje stycket utlänningslagen. En konsekvens av detta är att förundersökningsledaren förmodligen skulle vara beroende av att Migrationsverket överklagade för att få ett avslag från migrationsdomstol prövat, och att Migrationsverket skulle befinna sig i en situation där fråga uppkommer om att överklaga domstols beslut för annan myndighet räkning. Även frågor om berörd utlännings samt förundersökningsledares eventuella klagorätt beträffande Migrationsverkets avslagsbeslut aktualiseras; jfr här 5 kap. 15 §, 14 kap. 3 §, 14 kap. 4 § och 16 kap. 6 § tredje stycket utlänningslagen.

Denna ordning ska därför inte heller tillämpas.

Migrationsverket har möjlighet att tillgodose en förundersökningsledares intresse av att en brottsutvisad person kan medverka i brottsutredning som bevisperson, eller få betänketid, genom att inhibera verkställigheten av utvisningsbeslutet. Trots att det finns vissa brister¹⁰ även med denna ordning, ska den tillämpas.

Handlägningsordningen beskrivs närmare nedan.

3.3.3 Inhibitionsbeslut m.m.

Eventuell inhibition ska ske med stöd av 12 kap. 13 § utlänningslagen

Enligt 12 kap. 12 b § utlänningslagen får Migrationsverket besluta om inhibition, om en förundersökningsledare har ansökt om att en utlänning ska beviljas uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen. I förarbetena anges att Migrationsverket ska göra en preliminär bedömning av sannolikheten för ett bifall till ansökan för att avgöra om utvisningsbeslutet ska inhiberas¹¹.

Det blir dock aldrig fråga om ett bifall till ansökan om uppehållstillstånd i de nu aktuella fallen, eftersom Migrationsverket saknar laglig möjlighet att bevilja en brottsutvisad person uppehållstillstånd. Bestämmelsen i 12 kap. 12 b § utlänningslagen ska därför inte användas för att inhibera verkställigheten när en förundersökningsledare ansöker om att en brottsutvisad person ska beviljas uppehållstillstånd som bevisperson eller för betänketid.

Inte heller inhibitionsbestämmelsen i 12 kap. 20 § utlänningslagen ska användas i de aktuella fallen. Detta eftersom denna bestämmelse förutsätter att det ska ske en prövning gentemot bestämmelsen i 12 kap. 16 b § utlänningslagen. Som framgår av avsnitt 3.3.2 ska en sådan ordning inte tillämpas.

Enligt 12 kap. 13 § utlänningslagen får Migrationsverket besluta om inhibition om det i andra fall finns särskilda skäl till det. Denna generella inhibitionsrätt utgör en yttersta möjlighet för Migrationsverket att hejda en verkställighet av en avvisning eller utvisning när det inte finns någon annan tillämplig inhibitionsbestämmelse¹². Lagtexten gör inte någon skillnad på administrativa avlägsnandebeslut och utvisningsbeslut meddelade av allmän domstol. Mot denna bakgrund kan bestämmelsen i 12 kap. 13 § utlänningslagen användas för att inhibera verkställigheten när en förundersökningsledare ansöker om att en brottsutvisad person ska beviljas uppehållstillstånd som bevisperson eller för betänketid.

¹⁰ Bestämmelserna om uppehållstillstånd för bevispersoner baseras delvis på ett EU-direktiv. Att endast inhibera verkställigheten, istället för att bevilja ett uppehållstillstånd som i sin tur ger vissa rättigheter till exempelvis sjukvård, skulle kunna strida mot tvingande bestämmelser i direktivet. Detta skulle t.ex. kunna bli fallet om en och samma person både omfattas av direktivet – t.ex. för att vederbörande är tredjelandsmedborgare som har utsatts för människohandel – och har brottsutvisats. Se vidare hänvisning till det aktuella direktivet i not 13 samt prop. 2006/07:53 s. 35 f.

¹¹ Se prop. 2012/13:125 s. 125.

¹² Se Wikrén/Sandesjö, 10 uppl., s. 607.

Ett inhibitionsbeslut ska gälla minst sex månader vid första beslutstillfället om ansökan gäller medverkan i förundersökning eller huvudförhandling

Enligt 5 kap. 15 § första stycket utlänningslagen ska ett uppehållstillstånd för bevisperson gälla minst sex månader. Tillståndets giltighetstid baseras på en tvingande bestämmelse i ett EU-direktiv¹³.

Den svenska regleringen för bevispersoner går visserligen utöver vad som krävs enligt direktivet¹⁴, och på grund av bristerna i lagstiftningen blir det inte aktuellt för Migrationsverket att bevilja uppehållstillstånd för brottsutvisade bevispersoner. Men mot denna bakgrund ska ett inhibitionsbeslut som fattas efter ansökan enligt 5 kap. 15 § första stycket utlänningslagen bestämmas till att gälla minst sex månader vid första beslutstillfället.

Ett inhibitionsbeslut ska gälla 30 dagar vid första beslutstillfället om ansökan gäller betänketid

Enligt 5 kap. 15 § andra stycket utlänningslagen ska ett uppehållstillstånd för betänketid gälla 30 dagar. Tillståndets giltighetstid baseras inte på något direktiv, men regeringen har bedömt att en giltighetstid om 30 dagar för betänketid är rimligt¹⁵. Mot denna bakgrund ska ett inhibitionsbeslut som fattas efter ansökan enligt 5 kap. 15 § andra stycket utlänningslagen bestämmas till att gälla 30 dagar vid första beslutstillfället.

Övriga frågor***Förlängning av inhibitionsbeslut***

Av 5 kap. 15 § tredje stycket utlänningslagen framgår att ett uppehållstillstånd som har meddelats enligt första eller andra stycket samma bestämmelse får förlängas om förundersökningsledaren begär det och förutsättningarna för tillstånd fortfarande är uppfyllda. Det finns inte någon begränsning i fråga om förlängningstiden eller antalet gånger som förlängning får ske.

Migrationsverket kan på motsvarande sätt förlänga ett inhibitionsbeslut som har fattats för att möjliggöra att en brottsutvisad person kan medverka i brottsutredning eller få betänketid.

Upphävande av inhibitionsbeslut

Av 7 kap. 7 b § utlänningslagen framgår att ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen får återkallas om förutsättningarna för tillståndet inte längre är uppfyllda.

¹³ Se artikel 8 Rådets direktiv [2004/81/EG](#) av den 29 april 2004 om uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som har fallit offer för människohandel eller som har fått hjälp till olaglig invandring och vilka samarbetar med de behöriga myndigheterna samt Wikrén/Sandesjö, 10 uppl., s. 291.

¹⁴ Direktivet gäller exempelvis endast tredjelandsmedborgare som fallit offer för människohandel eller fått hjälp till olaglig invandring.

¹⁵ Se prop. 2006/07:53 s. 27 f.

Ett exempel på när förutsättningarna inte längre är uppfyllda, är om rättegången är avslutad och det inte längre finns något behov av utlänningens medverkan¹⁶.

Mot denna bakgrund kan Migrationsverket upphäva ett inhibitionsbeslut som har fattats för att möjliggöra att en brottsutvisad person kan medverka i brottsutredning eller få betänketid.

Handläggande myndighet i fråga om förvar

Det är polisen som ansvarar för verkställigheten av allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott. Observera att Migrationsverket blir handläggande myndighet i fråga om ett eventuellt förvarsbeslut för det fall verket meddelar beslut om inhibition¹⁷.

Underrättelse till Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen

Observera att Migrationsverket omedelbart ska underrätta Polismyndigheten (eller i förekommande fall Säkerhetspolisen) om verket beslutar om inhibition av en allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott eller upphäver ett sådant inhibitionsbeslut¹⁸.

3.3.4 Hantering av ansökan om uppehållstillstånd från förundersökningsledare

Även om den huvudsakliga frågan – förundersökningsledarens önskan om att en brottsutvisad person ska kunna medverka i brottsutredning eller få betänketid – kan hanteras genom beslut om inhibition eller ej inhibition, kvarstår en ansökan om uppehållstillstånd som Migrationsverket måste ta ställning till.

Migrationsverket har rätt att pröva en ansökan enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen, och det finns inte några formella hinder mot att verket *avslår* en ansökan om att en brottsutvisad utlänning ska beviljas uppehållstillstånd som bevisperson eller för betänketid. Däremot är verket – på grund av bestämmelsen i 5 kap. 20 § andra stycket utlänningslagen – förhindrat att *bevilja* en sådan ansökan beträffande en brottsutvisad. Bestämmelsen i 5 kap. 20 § andra stycket utlänningslagen gäller oberoende av vilken grund för uppehållstillstånd som åberopas.

Mot denna bakgrund ska en ansökan från förundersökningsledare om att en brottsutvisad ska beviljas uppehållstillstånd som bevisperson eller för betänketid avslås (och inte avvisas). Ett sådant beslut har förundersökningsledaren rätt att överklaga¹⁹.

¹⁶ Se Wikrén/Sandesjö, 10 uppl., s. 419.

¹⁷ Se 12 kap. 14 § tredje stycket utlänningslagen, 10 kap. 13 § 2 p utlänningslagen samt MIG 2013:13.

¹⁸ Se 7 kap. 8 - 8 a § utlänningsförförordningen.

¹⁹ Se 14 kap. 4 § utlänningslagen.

3.3.5 Hantering av ansökan om uppehållstillstånd från obehörig

Av 5 kap. 15 § utlänningslagen framgår att ett uppehållstillstånd som bevisperson eller för betänketid endast kan ges på ansökan av förundersökningsledare. Den berörda personen är alltså inte själv behörig att ansöka om uppehållstillstånd på dessa grunder²⁰.

Det förekommer att ansökan om uppehållstillstånd som bevisperson eller för betänketid ges in av ett offentligt biträde eller ett ombud. En sådan ansökan ska avvisas, eftersom det endast är förundersökningsledare som är behörig att ansöka om uppehållstillstånd i dessa fall.

Observera att det följer av allmänna förvaltningsrättsliga principer att ett beslut att avvisa en ansökan får överklagas²¹.

3.3.6 Sammanfattning av handlägningsordningen samt motivering av beslut

När det finns fog för förundersökningsledarens begäran

Ansökan gäller medverkan i förundersökning eller huvudförhandling

Om Migrationsverket anser att det finns fog för förundersökningsledarens begäran eftersom rekvisiten i 5 kap. 15 § första stycket utlänningslagen är uppfyllda, ska beslut om inhibition som gäller minst sex månader fattas med stöd av bestämmelsen i 12 kap. 13 § utlänningslagen. Motiveringen ska förhålla sig till rekvisiten i 5 kap. 15 § första stycket utlänningslagen. Samtidigt ska ansökan avslås med motiveringen att Migrationsverket saknar laglig möjlighet att bevilja uppehållstillstånd för brottsutvisade.

Ansökan gäller betänketid

Om Migrationsverket anser att det finns fog för förundersökningsledarens begäran eftersom rekvisiten i 5 kap. 15 § andra stycket utlänningslagen är uppfyllda, ska beslut om inhibition som gäller 30 dagar fattas med stöd av bestämmelsen i 12 kap. 13 § utlänningslagen. Motiveringen ska förhålla sig till rekvisiten i 5 kap. 15 § andra stycket utlänningslagen. Samtidigt ska ansökan avslås med motiveringen att Migrationsverket saknar laglig möjlighet att bevilja uppehållstillstånd för brottsutvisade.

²⁰ Se prop. 2003/04:35 s. 71 samt Wikrén/Sandesjö, 10 uppl., s. 288.

²¹ Se t.ex. Migrationsverket, *Migrationsöverdomstolens avgörande den 18 maj 2009, mål nr UM 3340-09*, 2009-05-18, Lifos 20973.

När det inte finns fog för förundersökningsledarens begäran

Om Migrationsverket inte anser att det finns fog för förundersökningsledarens begäran eftersom rekvisiten i 5 kap. 15 § utlänningslagen inte är uppfyllda, ska verket fatta beslut *dels* om att inte inhibera verkställigheten, *dels* avslå ansökan.

Motiveringen ska både förhålla sig till rekvisiten i 5 kap. 15 § utlänningslagen och innehålla upplysning om att Migrationsverket under alla förhållanden är förhindrat att bevilja uppehållstillstånd för brottsutvisade.

Bilaga till RS/025/2021

Gällande rätt

Utlänningslag (2005:716)***Bestämmelser rörande uppehållstillstånd*****5 kap. 15 §**

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om minst sex månader skall på ansökan av förundersökningsledaren ges till en utlänning som vistas här, om

1. det behövs för att förundersökning eller huvudförhandling i brottmål skall kunna genomföras,
2. utlänningen klart visat sin vilja att samarbeta med de brottsutredande myndigheterna,
3. utlänningen brutit alla förbindelser med de personer som är misstänkta för brott som förundersökningen avser, och
4. hänsyn till den allmänna ordningen och säkerheten inte talar emot att tillstånd beviljas.

Om utlänningen vill ha betänketid för att återhämta sig och för att kunna ta ställning till om han eller hon vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, skall på ansökan av förundersökningsledaren ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om 30 dagar meddelas om de förutsättningar som anges i första stycket 1 och 4 är uppfyllda.

Ett uppehållstillstånd som meddelats enligt första stycket får förlängas om förundersökningsledaren begär det och de där angivna förutsättningarna fortfarande är uppfyllda. Ett uppehållstillstånd som meddelats enligt andra stycket får förlängas om förundersökningsledaren begär det, det av särskilda skäl finns behov av en längre betänketid och de förutsättningar som anges i första stycket 1 och 4 fortfarande är uppfyllda.

5 kap. 20 §

Beslut om uppehållstillstånd meddelas av Migrationsverket.

Migrationsverket får dock inte bevilja uppehållstillstånd för en utlänning som av allmän domstol har utvisats på grund av brott. Om Migrationsverket finner att en sådan utlänning bör beviljas uppehållstillstånd enligt 12 kap. 16 b §, ska verket inte besluta i ärendet utan med ett eget yttrande lämna över detta till den migrationsdomstol till vilken verkets beslut om uppehållstillstånd hade kunnat överklagas.

Beslut om uppehållstillstånd får också meddelas av Regeringskansliet.

12 kap. 16 b §

I fråga om den som av allmän domstol har utvisats på grund av brott får en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen, efter Migrationsverkets ställningstagande i ärendet, bevilja uppehållstillstånd och arbetstillstånd om det

1. finns hinder enligt 1, 2 eller 3 § mot att utvisningsbeslutet verkställs,
2. finns anledning att anta att det avsedda mottagarlandet inte kommer att vara villigt att ta emot utlänningen,
3. finns medicinska hinder, eller
4. annars finns synnerliga skäl.

Vid bedömningen enligt första stycket 4 ska följande särskilt beaktas:

- – brottslighetens art och omfattning,
- – den tid som har förflutit sedan utvisningsbeslutet meddelades,
- – utlänningens skötsamhet och risken för fortsatt brottslighet, och
- – utlänningens hälsotillstånd och levnadsförhållanden i övrigt.

Om migrationsdomstolen eller Migrationsöverdomstolen finner att utlänningen är flykting enligt 4 kap. 1 § eller annan skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § gäller även det som anges i 5 kap. 1 §. Om ett internationellt organ, som har behörighet att pröva klagomål från enskilda, funnit att en allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott i ett enskilt ärende strider mot ett svenskt konventionsåtagande gäller även det som anges i 5 kap. 4 §.

Bestämmelser rörande inhibition

12 kap. 12 b §

Om en förundersökningsledare har ansökt om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 §, får Migrationsverket besluta om inhibition av ett beslut att avvisa eller utvisa den utlänning som ansökan avser.

12 kap. 13 §

Om det i andra fall finns särskilda skäl till det, får Migrationsverket besluta om inhibition.

Bestämmelser om inhibition finns också i 16 a och 18–20 §§.

12 kap. 20 §

Om det i ett ärende som avser en allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott kommer fram sådana skäl som anges i 16 b §, ska Migrationsverket inte fatta beslut i ärendet utan med ett eget yttrande lämna över detta till den migrationsdomstol till vilken verkets beslut i fråga om uppehållstillstånd hade kunnat överklagas. I ett sådant ärende får Migrationsverket besluta om inhibition.

Förarbetsuttalanden***Proposition 2012/13:151, Överflyttning av vissa utlänningsärenden***

till den ordinarie migrationsprocessen m.m.

Utdrag ur författningskommentaren till 5 kap. 20 § andra stycket utlänningslagen, s. 80

Av *andra stycket* framgår att Migrationsverket inte får bevilja uppehållstillstånd för en utlänning som av allmän domstol har utvisats på grund av brott. Om en sådan utlänning ansöker om uppehållstillstånd och Migrationsverket finner att utlänningen bör beviljas uppehållstillstånd enligt 12 kap. 16 b §, ska verket inte besluta i ärendet utan med ett eget yttrande lämna över detta till den migrationsdomstol till vilken verkets beslut om uppehållstillstånd hade kunnat överklagas. Ändringen i *andra stycket* innebär att bestämmelsen görs tillämplig också i fråga om ansökningar om uppehållstillstånd av andra skäl än skyddsskäl.

Yttrandet bör inriktas på det som är väsentligt för migrationsdomstolens prövning. Migrationsverket bör i yttrandet redogöra för de omständigheter som verket anser talar för att ansökan bör beviljas enligt 12 kap. 16 b §. Det kan finnas skäl att i yttrandet beröra, förutom brottsligheten, verkställighetshinder, utlänningens skötsamhet och risken för fortsatt brottslighet. I förekommande fall bör även utlänningens hälsotillstånd och levnadsförhållanden i övrigt belysas. Det bör också framgå om behovet av uppehållstillstånd är av övergående natur och om utlänningen bör beviljas uppehållstillstånd som flykting eller som annan skyddsbehövande. Det kan också finnas skäl att ange på vilket sätt ansökan bör beviljas, t.ex. vad som kan vara lämplig tillståndstid. Om förutsättningarna för permanent uppehållstillstånd (och upphävande av utvisningsbeslutet; jfr 12 kap. 16 c §) kan anses vara uppfyllda bör det framgå. I fråga om förutsättningarna för att bevilja uppehållstillstånd hänvisas till kommentaren till 12 kap. 16 b och 16 c §§.

[...]

Om Migrationsverket finner att en ansökan om uppehållstillstånd från den som av allmän domstol har utvisats på grund av brott inte bör beviljas enligt 12 kap. 16 b §, ska verket avslå denna. Migrationsverkets avslagsbeslut får enligt 14 kap. 6 § överklagas till en migrationsdomstol.

Utdrag ur författningskommentaren till 12 kap. 16 b utlänningslagen,**s. 85-87**

Av första stycket, som i delvis motsvarar innehållet i tidigare 8 kap. 14 § första stycket, framgår att en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen får bevilja uppehållstillstånd och arbetstillstånd för den som har utvisats på grund av brott, om det finns verkställighetshinder eller synnerliga skäl.

När det gäller prövningen bör framhållas att det aldrig är fråga om en omprövning av den allmänna domstolens beslut. Det är i stället en extraordinär prövning, där hänsyn framför allt tas till vissa förhållanden som har inträffat efter beslutet och som inte rimligtvis har kunnat påverka domstolens avgörande. En samlad bedömning ska göras, varvid samtliga omständigheter i ärendet ska beaktas.

[...]

Av första stycket *fjärde punkten* följer att ett beslut enligt paragrafen i andra fall än vid verkställighetshinder kan komma ifråga endast om det finns synnerliga skäl. Möjligheten att bevilja uppehållstillstånd är avsedd att tillämpas restriktivt. Kravet på synnerliga skäl ger uttryck för den återhållsamhet i tillämpningen som är avsedd.

I *andra stycket* preciseras vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen enligt första stycket punkten 4.

En sådan omständighet är brottslighetens art och omfattning. Det förhållandet att brottsligheten varit av allvarlig art eller att den varit särskilt samhällsfarlig kan tala mot att uppehållstillstånd beviljas. Likaså om brottsligheten har varit omfattande eller pågått under en avsevärd del av utlänningsens vistelse här i landet.

Också den tid som förflutit sedan utvisningsbeslutet meddelades ska vägas in. Det förhållandet att det har gått lång tid efter domen bör dock inte räknas utlänningsen till godo om han eller hon har vägrat att medverka till att utvisningsbeslutet kunnat verkställas.

Vidare ska utlänningsen skötsamhet efter utvisningsbeslutet beaktas. Det förutsätts att utlänningsen har respekterat återreseförbudet och även i övrigt har varit skötsam efter det att utvisningsbeslutet meddelades. Återfall i brott är således en omständighet som ska beaktas. Det gäller också risken för fortsatt brottslighet. Om det visar sig att utlänningsen efter utvisningsbeslutet har dömts för ytterligare brott, att han eller hon är misstänkt för nya brott eller att det finns beaktansvärd risk för ny brottslighet, bör det i första hand övervägas att inte bevilja uppehållstillstånd.

Hänsyn ska också tas till utlänningsens hälsotillstånd och levnadsförhållanden i övrigt. Enligt vad som anförts i tidigare förarbeten kan skäl för att bevilja uppehållstillstånd för den som har utvisats på grund av brott vara att utlänningsen lider av en svår sjukdom (prop. 1988/89:86 s. 193).

Motsvarande gäller för andra utlänningar, vilka kan beviljas uppehållstillstånd på grund av svår sjukdom enligt 5 kap. 6 § (se avsnitt 5.3.2). Den bestämmelsen är också av undantagskaraktär och avsedd att tillämpas restriktivt. När det gäller tillämpningen av förevarande paragraf vid svår sjukdom kan ledning hämtas från tillämpningen av 5 kap. 6 §.

Skäl för att bevilja uppehållstillstånd kan även, enligt nyss nämnda förarbeten, vara att den dömda har en stark familjeanknytning. Utgångspunkten i nu aktuella fall är dock att familjeanknytning som har prövats av domstolen i brottmålet inte ska omprövas. Den som efter utvisningsbeslutet har skaffat sig anknytning till Sverige genom äktenskap och barn har gjort detta med kännedom om att den nya familjen inte kan bo samlad här i landet under den tid som utvisningsbeslutet gäller. Detta innebär att sådan familjeanknytning inte i sig utgör synnerliga skäl. I fall som rör barn kan det undantagsvis finnas mycket ömmande omständigheter som talar särskilt för att uppehållstillstånd ska beviljas. Den utvisades barn kan t.ex. lida av svår sjukdom och vara särskilt beroende av den utvisningsdömde föräldern. I andra fall kan den andra föräldern vara allvarligt sjuk och situationen sådan att det varken är rimligt att barnet lämnas med denne eller att det ska följa med den utvisningsdömde föräldern vid verkställighet av utvisningsbeslutet.

[...]

Om en migrationsdomstol anser att en ansökan inte ska beviljas ska domstolen avslå denna. En migrationsdomstols avslagsbeslut får enligt 16 kap. 9 § överklagas till Migrationsöverdomstolen. Prövningstillstånd krävs som regel vid överklagande av ett sådant beslut.